

TÜRKİYE'DE SADIK HİDAYET

SADIQ HEDAYAT IN TURKEY

Doç. Dr. Şadi AYDIN

Mevlana Üniversitesi, Mevlana Sosyal Araştırmalar Merkezi
Konya/TÜRKİYE, E-mail: tayyaraydin@yahoo.com

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
<p>Makale Geçmişi: Geliş: 30 Ağustos 2018 Kabul: 10 Ekim 2018</p>	<p><i>Türklerle İranlılar binlerce yıldır hem Orta Asya hem de Anadolu'da birbirlerine komşu olarak yaşarlar. Kültürel iletişim ve etkileşimleri kaçınılmazdır. Dil ve kültürel unsurları birbirine girmiştir. Elbette binlerce yıl devam eden Turan-İran mücadelesi farklı alanlarda bugünün şartlarında kendine özgü hususiyetleriyle devam etmektedir. Türkler X. asırdan itibaren Orta Asya steplerinden İran coğrafyasına doğru inerek devletleşmişlerdir. Şu kesin olarak söylenebilir ki; X. yüzyıldan sonra İran coğrafyasında İran asıllı bir devletten söz etmek neredeyse mümkün değildir. Ancak Türkler bu coğrafyada Fars edebiyatına sahip çıkmış ve ondan istifade etmiştir. Dolayısıyla Fars edebiyatının altın asrının Selçuklu dönemi olması tesadüfi değildir.</i></p> <p><i>Her iki millet aynı coğrafyada kader birliği içindedir. XIX. yüzyılda imparatorlukların dağılma sürecinde de her iki millet aynı kaderi paylaşmıştır. Dünyanın siyasi, coğrafi, kültürel ve fikri çehresini değiştiren hadiseler benzer bir şekilde her iki coğrafyada da aynı zamanda yaşanmıştır. Avrupa ülkelerine yapılan seyahatler, oralarda siyasi elçi bulundurma, ilim adamlarının ve öğrencilerin Avrupa'ya gitmesi, Daru'l-Fünun ve matbaanın kurulması, meşrutiyet düşüncesi ve meclisin kurulması, gazete yayımlanması her iki coğrafyada yaşanan benzer muasır olaylardır.</i></p> <p><i>Bütün bu değişikliklerle beraber edebiyat ve edebi meselelere bakış, edebiyatın toplumsallaşması gibi düşünceler her iki ülkede edipileri, eski edebi formları ve içerikleri terk etmeye ve yeni şeyleri yeni edebi formlarla söylemeye sevk etmiştir. Hikaye, roman, tiyatro, serbest şiir ve gazete Avrupa'nın tesiriyle kabul ettiğimiz öğelerdir. Eskiden edebiyatın merkezi İstanbul ve İsfahan iken şimdi o merkez Paris ve Londra oluyordu.</i></p> <p><i>İşte bütün bu değişim sürecinde İran meşrutiyeti zamanında doğan Sadık Hidayet kendi zamanının edebi anlayışı içinde Farsçanın ilk romanı sayılabilecek dünyaca ünlü (Büf-i Kür) Kör Baykuş romanı ve daha onlarca hikayesi ile toplumsal problemleri yeni edebiyat formuyla anlatmaya çalışarak toplumu irdelemiştir. Biz bu çalışmamızda Türkiye'de Sadık Hidayet'in eserleri üzerine yapılmış akademik çalışmaları, çevirileri, makaleleri ve diğer araştırmaları bir bibliyografya denemesi olarak değerlendireceğiz.</i></p>
<p>DOI: 10.26809/joa.2018445551</p>	

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Article History: Received: 30 August 2018 Accepted: 10 October 2018</p>	<p><i>For thousands of years Turks and Iranians have been living as neighbours in Central Asia as well as in Anatolia. Cultural contacts and interactions between these two communities have been inevitable. The linguistic and cultural elements on both sides have been effected by each other. Of course, the age-old Turan-Iran rivalry is continuing with a distinct feature according to the contemporary circumstances. Since the 10th century, Turks have migrated from Central Asia to the traditionally Iranian geography and have established nation-states. It can be undoubtedly said that after the 10th century it is not possible to talk about a state in the Iranian geography that traces its roots only to Iran. The Turks in this region have adopted the Persian literature and have benefited from it. Therefore, the golden century of Persian literature being experienced under the Seljuk dynasty is not just a coincidence.</i></p>
<p>Keywords: Turkish Literature, Persian Literature, Sadiq Hedayat, Constitutionalism.</p>	<p><i>Both the societies in this region share a common fate. During the collapse of colonial empires in the 19th century both communities had gone through a similar period. The events that have altered the world’s politics, geography, culture and thoughts have been witnessed in a similar manner and at the same time in both the territories. The journey to the European countries, appointment of political envoys there, outflow of scholars and students to Europe, establishment of Darul-Funun and printing houses, emergence of constitutional ideas and establishment of parliaments and spread of newspapers took place at both the places.</i></p>
<p>DOI: 10.26809/joa.2018445551</p>	<p><i>With all these changes there has also been a change in the perspective towards literature and literary issues. The ideas like socialization of literature have forced scholars in both the countries to drop the old literary format and substance and to explain new things in new literary styles. Stories, novels, theatres, free verses and newspapers are examples of the literary elements that have been adopted under European influence. Istanbul and Isfahan- once the centers of literature- were replaced by Paris and London.</i></p> <p><i>Sadiq Hedayat who was born during this transformational era and the period of constitutionalism in Iran, published a world famous novel called Bûf-i Kûr (The Blind Owl) with the understanding of the time he lived in. Bûf-i Kûr (The Blind Owl) can be considered as the first novel in Persian literature. Sadiq Hedayat closely analyzed the society by trying to describe the social problems in the tens of other stories he authored in the new literary format. This paper will discuss translations and academic works undertaken in Turkey on Sadiq Hedayat’s published works.</i></p>

1. GİRİŞ

Türkler İslam dairesine hakkında girdikleri zaman Arap ve İranlıların ortak mahsulü olarak klasik bir edebiyat ve ona bağılı bir takım genel edebiyat esasları yerleşmişti. Dil, vezin, edebi şekil ve türlerde, hayat ve kâinat hakkındaki anlayışlarda, estetik bakışta müşterek ve değişmez bazı kurallar vardı ki, onların dışına çıkmak mümkün değildi. İslam kültür ve medeniyetine dâhil olan her millet, kendi kültür ve medeni unsurlarını ne kadar muhafaza ederse etsin, duygu ve düşüncelerini o kalıplarla ifadeye mecbur olacaktı. Sadece Türkler değil, İslam dairesine giren diğer milletler de bu İslami ümmet edebiyatı kaide ve kalıplarına uymaya mecbur olmuşlardır. İslam sonrası İran şiiri, Arap şiirini kendine misal kabul edip başlamış ve bazı ilavelerle tekâmül etmiştir. Aynı şekilde Türk edebiyatı da İslami İran şiirini örnek alarak başlamış ve kendine has ifade derinliği ile gelişmiştir (Aydın, 2009: 177). Türk Divan edebiyatının ilk üstatları tabiatıyla şark-İslam klasikleri, yani eski Arap ve İran şairleridir. Çünkü İslami Türk edebiyatı başlayıp gelişmeden önce şarkın bu iki büyük edebiyatı, kendinden sonrakilere örnek olabilecek bir tekâmül derecesine varmıştı. İslami edebiyatın vezinleri, şekilleri, edebiyat neveleri, kültür ve felsefe kaynakları, tarih ve mitoloji kültürü, şiir ve sanat anlayışları, hatta mevzuları belli olmuş ve bunların çok sayıda şaheserleri yazılmış bulunuyordu (Banarlı, 1997: 340).

Türk edebiyatının İslam medeniyeti kadrosu içinde doğmuş olan Divan edebiyatından sıyrılarak Avrupaî bir karaktere bürünmeye başlaması XIX. asrın ikinci yarısına rastlar. İslami edebiyatın bütün özelliklerine sahip olabilmek için XI. asırdan XV. asra kadar uzun bir intibak devresi geçirdikten sonra XIX. asrın ortalarına kadar gelişip kökleşerek Türk aydınlarının gözündeki değerini koruyan Divan edebiyatı, bu asrın ikinci yarısında yetişen idealist, çok kabiliyetli yazarlarla şairlerin çok dinamik ve sürekli çabaları ile kırk yıl gibi kısa bir süre içinde yerini hızla batılı bir edebiyata bıraktı. XIX. asır sona ererken, Türk edebiyatı da Batı edebiyatının hemen bütün türlerinde büyük bir başarıya ulaşmış bulunuyordu. 1839 yılının, Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı medeniyeti ile olan münasebetlerinde çok mühim bir yeri vardır. 3 Kasım 1839'da İstanbul'da şimdiki Gülhane Parkı'nda okunduğu için Gülhane Hatt-ı Hümayunu diye de anılan bir ferman, Osmanlı İmparatorluğu'nun, üstünlüğünü her alanda artık kesinlikle kabul ettiği çağdaş Batı medeniyetini örnek almayı bütün ülkeye ve dünyaya resmen ilan ve taahhüt eden ilk yazılı belgedir. Ancak, batı medeniyeti ile temaslar ve değişik alanlara ait tesirler çok daha önce başlamış bulunuyordu (Akyüz, 1995: 5).

Bu gelişmelerle birlikte dâhildeki birçok siyasi hadiseler ve içtimai hareketlilik neticesinde bazı aydınlar Avrupa ve Avrupa kültürüyle temaslar kurarak, eski medeniyete ait edebi unsurlara muhalif tarzda hareket ederek merkezi Londra-Paris olan yeni bir edebi girişim ve faaliyetin öncüsü olmuşlardır. Şinasi, Ziya Paşa ve Namık Kemal, Batı tarzında bir edebiyatın temsilcileri olmuşlardır. Gazete, roman, öykü, serbest şiir ve tiyatro bu dönemden sonra yeni edebi ürünlerimiz olacaktır. Divan şiiri bütün unsurlarıyla dışlanacak hatta gayri milli ve halktan uzak yüksek zümre edebiyatı olarak adlandırılacaktı. Benzer gelişmeler muasır olarak İran'da da yaşandı. XIX. asırda Türkiye ve İran'da yaşanan siyasi, içtimai ve kültürel gelişmeler müthiş bir benzerlik gösterir. Türkiye'de Tanzimat ve Islahat fermanlarından sonra meydana gelen I. ve II. meşrutiyet modern Türkiye'yi kurarken İran'da da geniş halk desteğiyle ilan edilen meşrutiyet ve meclisin kurulması yeni bir medeniyete geçişin habercisiydi.

Nasıruddin Şah'ın elli yıllık padişahlığı süresince yapılan işlerin ve teşebbüslerin topluca veya tek tek özgürlük düşüncelerinin doğmasında büyük rolü oldu. Abbas Mirza (öl. 1833) ve veziri Ebu'l-Kasım Kâimmakamın (1779-1835) yeni teknik ve sanayinin alınması yolunda buldukları girişimler bir yana bırakılacak olursa, Mirza Takihan'ın (öl. 1852) ordu ve devlet dairelerindeki ıslahatı ve 1852'de kurmuş olduğu Darülfünun, Medrese-i Âli (Yüksekokul) ile yabancı öğretmenlerin getirilmesi ve Avrupa'ya tahsil için öğrenci gönderilmesi bu yolda önemli bir adım sayılır. Nasıruddin Şah'ın 1873, 1877 ve 1889 yıllarında Avrupa'ya yaptığı gezilerin de yenilik hareketlerinde katkısı olduğu söylenebilir. Bundan başka Seyyid Cemaleddin Afganî'nin (1838-1897) 1886-1889 yıllarında İran'a yapmış olduğu seyahatler de kayda değer. Afganî, Panislamizm propagandası yaparak kamuoyunun uyanmasına yardımcı oldu. Çok önceden ülkenin maddi ve manevî bunalımını fark etmişti. Bu durumun endişesi içinde olan bazı aydın ve özgürlük yanlısı kimseler de İran dışında gazete, dergi ve kitap yoluyla halkı aydınlatmaya çalıştılar. İran Dışişleri Bakanlığı'nda görevli olan şehzade Mirza Melkum Han (1833-1908) Londra'da Kanun gazetesini çıkardı (1889). Bu gazetede yazılan uyarıcı makaleler İranlıların düşünce tarzının değişmesinde etkili oldu. Mirza Fethali Âhundzade (1812-1878) eğitici makale ve piyesleriyle, Mirza Aka Han-ı Kirmanî (1854-1896) ise makale ve şiirleriyle İran'da yeni düşüncelerin doğmasını sağladılar. Hacı Mirza Abdurrahim Talibof (1834-1911) kitaplarında sosyal sorunları sade bir anlatımla dile getirdi. Hac Zeynülabidin-i Meraga'î (1839-1910) İstanbul'da bulunduğu sıralarda, o zamanki Türk edebiyatı ve Türk romanlarının tesiri altında kalarak sosyal içerikli romanlar yazdı. Bundan başka Mısır, Hindistan ve İstanbul'da Farsça gazeteler yayınlandı (Kanar, 1999:19-20). Modern eğitim görmüş, batıdaki siyasal düşüncelerin temsilcileri sayılan, yönetim sisteminin değişip parlamento düzeninin kurulmasını isteyen ve düşüncelerinin ilk dayanağı Büyük Fransız Devrimi ideolojisi olan Mirza Melkum Han, Mirza Abdurrahim Talibof ve Seyyid

Hasan-i Takizade gibi aydınlar, bilim adamları ve Molla Kazım-ı Horasanî (öl. 1911), Hacı Mirza Hüseyin-i Tahranî, Hacı Şeyh Zeynülabidin-i Mazenderanî gibi aydın görüşlü din adamları, tüccarlar ülkenin çeşitli yörelerine dağılarak yönetime muhalif kimselerle birleştiler. Bu hadiseler meşrutiyet inkılabının öncüsü oldu (Kanar, 1999: 25).

Bu dönemin batı etkisinde olan edebiyatı da toplumsal hayatın en belirgin sorunlarını gündeme getirmek, istibdadı, hurafeleri ve hurafeciliği eleştirmek suretiyle, aristokrat edebiyatın üstlendiği rolden farklı bir rol üstlenir. Yeni sorumlulukların ifade edilme zorunluluğu, yeni edebi biçimlerin kullanılmasına, edebiyat sahasına yeni konularla karakterlerin girmesine yol açar. Köklü toplumsal değişimler, kendine geliş ve ulusal kendine dönüşle eşzamanlı olarak, en önemli özelliği siyasi ve kültürel taşlaşmanın bütün görünümünü eleştirmek olan yeni bir edebiyat şekillenir. Meşrutiyet yandaşlarıyla bilimin ve kültürün yayılmasına öncülük edenler, topluma egemen olan düzene karşı çıkararak kendi zamanlarının düşünsel ve siyasi hareketi üzerinde derin bir etki bırakırlar. Bu kişiler, Avrupa edebiyatının etkisi altında, modernleşme arayışı ve değişim isteği içinde, eski edebiyatı eleştirmeye ve yeniden gözden geçirmeye başlarlar (Mir Abidînî, 2002: 4). İşte İran’da meşrutiyetin ilan edildiği günlerde henüz çocuk yaşta olan Sadık Hidayet’in yaşamı ve eserleri, meşrutiyetin başarısızlığı uğradığı, adaletin ve özgürlüğün gerçekleşmediği, modernizmin gelenek karşısında yenildiği yıllardaki İran toplumunun bireylerinin içinde bulunduğu durumun en açık özetidir (Mir Abidînî, 2002: 65).

1903 yılında Tahran’da dünyaya gelen Sadık Hidayet, gençliğinde Avrupa’ya giderek, yıllarca Paris’te kaldı. Fransız dili ve edebiyatını tanıyarak gençlik yıllarında birkaç hikâye yazmıştır. Bu eserlerde başıboşluk, sığınağı olmayan düşünür bir genci görmekteyiz. Anlıyoruz ki sıradan insanları mutlu eden şeyler Sadık Hidayet’in ruhuna huzur bahşetmiyor. Bir müddet sonra Hidayet, İran’a geri dönmüştür. 1937 yılında Hindistan’a giderek orada Pehlevi diliyle tanışmıştır. 1951 Azer ayında bir kere daha Paris’e gitmiş ve dört ay süreyle orada kalmıştır. 1952 Fer verdin ayında bir gün Paris’te, evin banyosunun gaz vanasını açarak intihar etmiştir. İran’da bulunduğu zaman İran Milli Bankası’nda ve Güzel Sanatlar Fakültesinde ve Musiki Enstitüsü’nde çalışmıştır (Hakimî, 2012: 219).

Çağdaş İran edebiyatının kurucularından sayılan Sâdık Hidâyet’ten Türkçe’de ilk çeviri Varlık dergisinin 1 Aralık 1957 tarihli sayısında çevirmen adı belirtilmeden yayımlanan ‘Üç Damla Kan’ öyküsüydü. Yirmi yıl sonra ise başka bir öyküsü, bu kez Behçet Necatigil’in çevirisiyle, Türkçeye kazandırıldı; “Sahipsiz Köpek” (Varlık, Aralık 1977). Necatigil’in değerlendirmesiyle; “roman ve hikâyelerinin konularını yoksul halk kesimlerinden alan, gerçekleri sosyal-devrimci bir yaklaşımla ve korku yüklü fantastik bir hava içinde değerlendiren, bir yandan da yalnız adamın varlık nedenlerini araştıran” Sâdık Hidâyet’in Türkçede ilk kitabı ise yine Behçet Necatigil’in unutulmaz bir çeviriyle dilimize kazandırdığı başyapıtı, tek romanı Kôr Baykuş (Bûf-i Kûr, 1936; Varlık, 1977) oldu. Hidâyet’in, Rıza Şah’ın baskı yönetimi yüzünden gittiği ve eski İran tarihinin metinlerini aslından okuyabilmek için Pehlevince öğrendiği Hindistan’da yayımladığı bu kitap, İran’da yasaklanmıştı. André Rousseaux’nun; “yüzyılımız edebiyat tarihinde bir kilometre taşı” diye övdüğü Kôr Baykuş, Fransızca, Rusça, İngilizce, Almanca, Macarca ve Çekçe’den sonra aktarıldığı Türkçe’de, aynı zamanda çağdaş İran edebiyatından ilk roman örneğini oluşturuyordu. Necatigil, 1978’de yazdığı “Türkiye’de Çağdaş İran Edebiyatı, Doğumunun 75. Yılında Sâdık Hidâyet” yazısının sonunda şu dileğini dile getiriyordu: “Ben, Sâdık Hidâyet’i Türkçe’deki iki hikâyesi ve tek romanı Kôr Baykuş’la sevdim” (Necatigil, 2017: 9-14).

Aşağıda ise 1954 ile 2018 tarihleri arasında Türkiye’de Sadık Hidayet ile ilgili yapılan tezler, yazılan kitap ve makaleler ve çeviriler tarihi olarak yayımlanma sırasına göre verilmiştir. Bu çalışma Türkiye’de Sadık Hidayet bibliyografyası denemesi olarak okunabilir.

2. TEZLER

- Rahim Bağdatçı, “Şerh-i Hal u Asar-ı Şadık Hidayet - Sadık Hidayet’in Hal Tercümesi ve Eserleri”, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi, Doktora Tezi, 1954. (Tezin dili Farsçadır.)
- Ali Mahdizadeh, “Metin ve Mekân Diyalektiği (Sadık Hidayeti’in Kör Baykuş Romanı)”, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Ömer Yüzücü, “Tezer Özlü ve Sâdık Hidâyet’in Eserleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.
- Maryam Najafibabanazar, “James Joyce’un Ulysses ve Sadık Hidayet’in Kör Baykuş’undaki Dil ve Mekânlarda Modernist Yabancılaşmanın Edebi Kodlaması”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatı, Doktora Tezi, 2018.

3. KİTAPLAR

- Rahim Bağdatçı, Sâdık-ı Hidâyet ve Eserleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1970.
- Oğuz Demiralp, Kör Okur: Sâdık Hidâyet Üzerine Kör Baykuş Merkezli Okuma Denemesi, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2001.
- Rıza Beraheni, Haşim Hüsrevşahi, Saba Kırer, Yazarın Gölgesi, Sadık Hidayet: Ölüm, Kadın ve Kör Baykuş’un Yeniden Yazılışı, Kavis Kitap, İstanbul, 2011.
- Mehmet Kanar, Hidâyet-nâme, Sadık Hidayet Hakkında Makaleler ve Kimi Eserlerinin Farsçadan Çevirisi, Yapı Kredi Yay., 4. Bs. Şubat 2018.

4. TERCÜMELER

- Se-Katre Hun, (Üç Damla Kan), Mütercimi belli değil, Varlık, 1 Aralık 1957.
- Seg-e Vilgerd, (Sahipsiz Köpek), Trc. Behçet Necatigil, Varlık, Aralık 1977.
- Bûf-i Kûr, Trc. Behçet Necatigil, Kör Baykuş, Varlık Yay., 1. Bs., İstanbul, 1977.
- Yarın-I, Trc. Yusuf Öz, Ayane, Yıl:1, Sayı: 5, Mayıs 1988, s.4.
- Yarın-II, Trc. Yusuf Öz, Ayane, Yıl:1, Sayı: 6, Haziran 1988, s.1-3.
- Kanbur Davut, Trc. Yusuf Öz, Ayane, Yıl:3, Sayı: 32, Ağustos 1990, s.1-3.
- Se-Katre Hun, (Üç Damla Kan), Trc. Mehmet Kanar, Yeni Farsça Hikayelerden Seçmeler, İstanbul Ün., Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları, İstanbul, 1994, s. 72-83.
- Se-Katre Hun, (Üç Damla Kan), Trc. İlyas Bingöl, Varlık, Sayı: 1036, Ocak-1994, s.47-49.
- Ateşperest, Trc. Mehmet Kanar, İlk Gençlik Çağına Dünya Öyküleri, Haz. İshak Reyna, Yapı Kredi Yay., Doğan Kardeş İlk Gençlik Kitaplığı I, İstanbul, 1995, s.361-364.
- Merg, (Ölüm), Trc. Mehmet Kanar, Adam Öykü, Sayı: 10, Mayıs-Haziran-1997, s.75-77.
- Sampinge, Trc. Mehmet Kanar, Adam Öykü, Sayı: 9, Mart-Nisan-1997, s.45-49.

- Daş Âkul, Trc. Mehmet Kanar, Kitap-lık, Sayı: 31, Kış-1998, s.84-91.
- G.G.L.L., Trc. Mehmet Kanar, Kitap-lık, Sayı: 46, Mart-Nisan-2001, s.70-84.
- Hasan-ı Mir Abidînî, Sad Sal-i Dastan Nivîsî Der İran, İran Öykü ve Romanının Yüz Yılı (Trc. Derya Örs), Nüşa Yayınları, Ankara 2002, Cilt I, s. 64-86, 139-143, 155-161.
- Kunde Kor, Kürtçe'ye Trc. Edip Polat, Berfin Yayınları, 1. Bs., 2004.
- Seg-i Vilgerd, (Başiboş Köpek), Edebiyat-ı Muasır-ı İran, (İsmail Hakimî), Trc. Dr. Şadi Aydın, Çağdaş İran Edebiyatı, Anekdot Yayınevi, İskenderiye Kitaplığı, Ankara, 2012, s. 219-227.
- Bume Kor, Kürtçe'ye Trc. Muhsin Özdemir, NA Yayınları, 1. Bs., 2014.
- Kör Baykuş, Trc. Makbule Aras, Kırmızı Yayınları, 1. Bs., 2015.
- Kör Baykuş, Trc. Mehmet Kanar, Ayrıntı Yayınları, 2. Bs., 2016.
- Kör Baykuş, Trc. Ahmet Can, Palto Yayınevi, 2. Bs., 2016.
- Sadık Hidayet Seçme Eserler, Trc. Mehmet Kanar, Ayrıntı Yayınları, 1. Bs., 2016.
- Kör Baykuş (Resimli Özel Baskı), Trc. Behçet Necatigil, Resimleyen: Hemad Javadzade, Yapı Kredi Yayınları, 1. Bs., İstanbul, 2017.
- Kör Baykuş, Trc. Mehmet Ali Özkan, İnsan Kitap, 1. Bs., 2017.
- Kör Baykuş, Trc. Rıza Varol, Ataç Yayınları, 1. Bs., 2017.
- Kör Baykuş, Trc. Aycan Özüpek, Dorlion Yayınları, 1. Bs., 2017.
- Hacı Ağa, Trc. Cihan Kaynar, Palto Yayınevi, 1. Bs., 2017.
- Üç Damla Kan, Trc.: Arif Aytekin, Hece Öykü, Sayı: 84, Aralık 2017.
- Hacı Aga, Trc. Mehmet Kanar, 6. Bs., Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2017.
- Modern İran ve Afgan Öyküleri Antolojisi, Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yay., 3. Bs., İstanbul, 2018.
- Bûf-i Kûr, Trc. Behçet Necatigil, Kör Baykuş, Yapı Kredi Yay., 26. Bs. İstanbul, 2018.
- Zinde Begûr, (Diri Gömülen), Trc. Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yay., 7. Bs., İstanbul, 2018.
- Sayeruşen, (Alacakaranlık), Trc. Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yay., 7. Bs., İst., 2018.
- Seg-e Vilgerd, (Aylak Köpek), Trc. Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yay., 11. Bs., İstanbul, 2018.
- Se-Katre Hun, (Üç Damla Kan), Trc. Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yay., 7. Bs., İstanbul, 2018.
- Fevayid-i Giyahhâri, (Vejetaryenliğin Faydaları), Trc. Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yay., 7. Bs., 2018.
- Teraneha-yi Hayyam, (Hayyam'ın Terâneleri), Trc. Mehmet Kanar, Yapı Kredi Yay., 10. Bs., İstanbul, 2018.
- Kör Baykuş, Trc. Kenan Karabulut, Pales Yayınları, 2. Bs., 2018.
- Kör Baykuş, Trc. Seval Günbal, Timaş Yayınları, 1. Bs., 2018.

➤ Kör Baykuş, Trc. Baran Zeylan, Nora Kitap, 1. Bs., 2018.

5. MAKALELER

- Vallery-Radot, Pasteur, “Sadık Hidayet”, Yeni İstanbul, Cilt 5, Sayı: 1588, 20 Nisan 1954, s.7.
- Behçet Necatigil, “Türkçe'de Çağdaş İran Edebiyatı, Doğumunun 75. Yılında Sadık Hidayet”, Milliyet Sanat Dergisi, Sayı: 283, 26 Haziran 1978.
- Behçet Necatigil, “Türkçe'de Çağdaş İran Edebiyatı, Doğumunun 75. Yılında Sadık Hidayet”, Kitap-lık, Sayı: 14, Mart-Nisan 1995 (Milliyet Sanat Dergisi, Sayı: 283, 26 Haziran 1978'den alıntı)
- Mehmet Kanar, Vejetaryenliğin Yararları, Sâdik Hidâyet, Sanat Dünyamız, Yıl: 21, Sayı: 60-61, Güz 1995-Kış 1996, s.131-138.
- Mehmet Kanar, Sadık Hidayet ve Ölüm, Adam Öykü, Sayı: 10, İstanbul, 1997, s. 75-77.
- A. Kâzım Ürün, “Sâdik Hidâyet ve Merg (Ölüm) Adlı Makalesi”, Çerağ, Eylül-1997, s.14-15.
- Derya Örs, “Sâdik Hidâyet'in ‘Üç Damla Kan’ı”, Nüsha, Yıl:1, Sayı:3, 2001, s.201-203.
- Selahattin Özpalabıyıklar, “Sâdik Hidâyet: Garip İranlı”, Hidâyetname, Haz. ve Çev.: Mehmet Kanar, s. 7-21, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001.
- Bilal Kolbükten, “Franz Kafka ve Sâdik Hidâyet”, Kül, Sayı: 28, Eylül 2002, s.45-47.
- Mehmet Kanar, İran Tiyatrosunda Bir Eser, Sadık Hidayet'in Sâsân Kızı Pervin'i, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü, 2003, Sayı: 2, İstanbul 2003, Dördüncü Bölüm, s.149-176.
- Metin Fındıkçı, Sadık Hidayet Öykülerinde Yalnızlık, Ölüm ve Oda, Öteki-siz, Sayı: 19 (Yıl:4, Sayı:3), Nisan-Mayıs 2004.
- İbrahim Soner Burgucu, Sâdik Hidâyet ve “Hacı Ağa” Romanı, Doğu Edebiyatı (Kültür, Sanat Ve Edebiyat Dergisi), Yıl: 1, Sayı: 1, İlkbahar-Yaz 2007, s.13-15.
- Kerem Kamil Koç, Salgı Salamayan Örümcek, Doğu Edebiyatı (Kültür, Sanat Ve Edebiyat Dergisi), Yıl: 1, Sayı: 1, İlkbahar-Yaz 2007, s.16-17.
- Saime İnal Savi, “Sadık Hidayet” maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ans., Cilt: 35, İstanbul, 2008, s. 394-395.
- Mehmet Kanar, Eserlerinin Işığında Sadık Hidayet, Kitaplık, Sayı: 50, İstanbul, 2011, s. 283-289.
- Reza Hosseini Baghanam, Hülya Yılmaz, Kör Baykuş'un Tanıklığında Görünür Çevirmenler, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 8/10 Fall 2013, p. 133-144, Ankara-Turkey.
- Bozorg-i Alevi, Sadık Hidayet'in Biyografisi, Kör Baykuş, Çev. Behçet Necatigil, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2015, s. 87-95.
- Nükhet Eltut Kalender, Rus Edebi Eserlerinin İran'da Tanınması ve “Kaştanka” ile “Aylak Köpek” Eserlerinin Karşılaştırılması, Doğu Araştırmaları, Sayı: 15, 2016.

- Orhan Oğuz, “Geleneğin Gölgesinde İrade ve Kader Halit Ziya Uşaklıgil’in “Ferhunde Kalfa” İle Sadık Hidayet’in “Abci Hanım” Hikâyeleri Arasında Bir Karşılaştırma”, Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 42, 2017.
- Arif Aytekin, “Sadık Hidayet’in Af Dileme/Tövbe Hikâyesinin Tercümesi ve Edebiyat Sosyolojisi Açısından Kısa Değerlendirilmesi”, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1 Nisan 2018.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, K. (1995), Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- AYDIN, Ş. (2009), Klasik Türk ve Fars Edebiyatı Münasebetlerine Umumi Bir Bakış, Ekev Akademi Dergisi, Yıl: 13, Sayı: 38.
- BANARLI, N.S. (1997), Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Bak., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- HAKİMÎ, İ. (2012), Edebiyat-ı Muasır-ı İran, (Trc. Dr. Şadi Aydın), Çağdaş İran Edebiyatı, Anekdot Yayınevi, İskenderiye Kitaplığı, Ankara.
- KANAR, M. (1999), Mehmet Kanar, Çağdaş İran Edebiyatı'nın Doğuşu ve Gelişmesi, İletişim Yayınları, İstanbul.
- MİR ABİDİNÎ, H. (2002), Sad Sal-i Dastan Nivisî Der İran, İran Öykü ve Romanının Yüz Yılı I. Cilt (Trc. Derya Örs), Nüsha Yayınları, Ankara.
- NECATİGİL, B. (2017), Kör Baykuş, Sadık Hidayet, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

